

Schriftlezing: Lucas 16:10-17 en 17:1-10

Tekst: Zondag 24; NGB art. 24

Ps. 131:1,2,3

Ps. 18:1,7

Gez. 155:1,2,3,4,5

Gez. 179b

Gez. 107:1,2,3,4

Gehouden te: Baflo, 19-02-12 (14.30 u.)

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, broeders en zusters, jong en oud,

We leven in Nederland in een prestatie maatschappij. Maar dat wist u al. Wat een heerlijke open deur om in te trappen. We merken bijna allemaal de druk om te presteren in onze samenleving. De een wat meer dan de ander waarschijnlijk. Maar niemand is er vrij van.

Als je studeert, dan drijft je prestatiebeurs je er toe om studiepunten te halen. Anders kun je het volgende jaar je studiefinanciering wel schudden. In een aantal bedrijfstakken kent men een prestatieloon. Hoe meer je presteert of produceert, des te hoger je salaris of je beloning.

Onze prestatie maatschappij verlangt scores, maar met als resultaat stressen of nog erger. We willen best veel doen. Maar er moet wel een vergoeding tegenover staan. Daar staan we op. Want voor niets gaat de zon op. 'Wat schuift het?' is in dat verband een veel gestelde vraag.

Van deze mentaliteit krijgen we allemaal een tik mee. Het gevaar van dat 'doenerige', dat prestatiegerichte, lopen we ook, als het gaat om het geloof en de dienst van de Heer. "We moeten er toch ook wat voor doen om bij God in een goed blaadje te komen? We moeten ons er voor inzetten, om Gods waardering te veroveren."

We vinden: 'De kost gaat voor de baat uit.' Eerst investeren en presteren, dan winst behalen. Eerst goede werken doen, om dan te verdienen en vergoeding te ontvangen van God. Al is het maar een stukje heil.

Die manier van denken wil ons leerboek ons afleren, als het gaat om het geloof en de genade van de vrijspraak en de plaats van de goede werken in dat verband. Dat is het eigen accent van zondag 24 in vergelijking met zondag 23.

Goede werken doen? Zeker, maar niet vooraf om die vrijspraak door de hemelse Rechter te verdienen. Maar naderhand, als vrucht van de rechtvaardiging. Als onontkoombare vrucht van het werk van Christus. Het is namelijk onmogelijk, dat zijn werk geen beloning ontvangt van God. Onze goede werken zijn Christus' verdienste.

Net als in zondag 23 gaat het in zondag 24 over de rechtvaardiging door het geloof alleen. Maar met het extra accent: "... *niet door onze goede werken.*"

Ik wil de boodschap van deze zondag en van de preek zo samenvatten:

Onze vrijspraak kost ons geen goede werken

Want onze goede werken:

1. hebben geen verdienste;
2. worden toch beloond;
3. tonen Christus' werk.

1. Onze goede werken hebben geen verdienste.

Doet u wel eens goede werken, broeders en zusters? Hopelijk wel. Misschien af en toe, of mogelijk zelfs heel vaak. U weet dat van u zelf het beste. Wat voor gevoel geeft het u, wanneer u goede werken doet?

Ik kan me voorstellen, dat u dan een tevreden gevoel hebt. "Fijn, dat ik dat heb mogen doen. Dat het goed was, ook voor de Heer." Maar misschien bent u ook wel een beetje trots op uzelf. "Dat heb ik mooi gedaan." En stiekem komt de gedachte bij u op: "Dat ik dit gedaan heb, betekent vast wel een plusje bij God."

Een dergelijke gedachte is niet vreemd voor mensen. Maar wel onjuist in het licht van de Bijbel. Want dat is precies de gedachte, die de catechismus in antwoord 62 verwerpt en bestrijdt.

Het ligt dus dichter bij onze eigen gedachtewereld dan we misschien beseft hebben. We kijken heel gemakkelijk de kant op van de leer van de Rooms Katholieke Kerk betreffende de goede werken. Dat is begrijpelijk, want ons leerboek doet dat ook in deze zondagen. Maar daarmee is nog niet gezegd, dat wij zelf hier buiten schot blijven. Integendeel.

Luther heeft dat heel duidelijk beseft in zijn tijd. Luther is de kampioen van de leer van de rechtvaardiging uit genade alleen en door geloof alleen. Dat evangelie had hij in de Bijbel weer ontdekt. Het betekende voor hem een geweldige bevrijding. En voor vele gelovigen met hem.

Dezelfde Luther heeft ook gezegd: "Als ze mij opensnijden komt er een paap uit." 'Paap' dat is een niet vleierende aanduiding voor een rooms-katholiek persoon. Dat klinkt in onze oren als een scheldwoord.

Wat bedoelde hij hiermee? Dit: "Diep van binnen zit bij mij diezelfde gedachte. Ik zou ook zelf graag een menigte goede werken aandragen, om bij God in een goed blaadje te komen. Om bij God de nodige plusjes te verdienen en een stukje van mijn heil en zaligheid."

Luther herkende dat bij zichzelf. Dat zit ingebakken in het hart en het denken van mensen, katholieke en reformatorische en gereformeerde mensen. Het is zaak dat te onderkennen en daar in het geloof afstand van te nemen. Zondag 24 kan daarbij helpen.

Deze zondag geeft een drietal bedenkingen tegen de leer van de rechtvaardiging door geloof alleen. Een stukje oppositie, die in het mensenhart opkomt.

De eerste bedenking is: "*Maar waarom kunnen onze goede werken niet de gerechtigheid voor God of een deel daarvan zijn?*" U mag, wat mij betreft, even een accent leggen op het woordje 'onze'. Onze goede werken.

Hier is de gelovige leerling aan het woord. Dan komt het extra scherp aan. Hier spreekt uw belijdenis.

Wij spreken de Schrift na, wanneer de Heer zelf zegt, dat onze goede werken niets verdienen bij Hem, niet bijdragen aan de vereffening van onze schuld. Zelfs geen procentje.

Je vrijspraak haal je niet tegen inlevering van een volgeplakt bonboekje met opgespaarde goede werken, afgetekend door pastoor X of dominee Y, of met het zegel van kerk Z.

De Bijbel en de belijdenis gaan niet zover, dat ze zeggen, dat er helemaal geen goede werken bij de gelovigen zijn. De catechismus gebruikt die term vrijmoedig, hier en ook in zondag 33. Maar ze presteren niets voor God. Want *"de gerechtigheid die voor Gods aangezicht bestaan kan moet geheel volmaakt en in alle opzichten met Gods wet in overeenstemming zijn."*

Dat is de hoge norm, waaraan alles moet voldoen, wil het kunnen standhouden voor Gods aangezicht.

En wie zal durven beweren, dat dit het geval is met zijn daden? Je moet wel heel hoogmoedig zijn om te beweren, dat jouw werken perfect zijn. Maar er zijn mensen, die denken, dat ze het een heel eind geschopt hebben.

Maar in het geloof moeten we het de Bijbel nazeggen: *"Zelfs onze beste werken in dit leven zijn allemaal onvolmaakt en met zonden bevekt."*

We denken soms hoog te scoren. Maar God zegt: "Het haalt van geen kant bij wat Ik vraag, wat bij Mij past." In het geloof alleen kunnen we dat beamen.

Ook wanneer we tot geloof gekomen zijn blijft de verdorvenheid op ons leven drukken. Zelfs op de dingen die we doen in het geloof en in de dienst van de Heer. Want daarop doelt de catechismus, wanneer ze hier spreekt over onze beste werken. Dat zijn de dingen waarin de kracht van het Woord en de Geest van God het meest duidelijk merkbaar zijn.

U hebt zelf wel idee wat daarbij hoort: uw gebeden, uw kerkgang, uw lezen in de Bijbel, uw bewijzen van christelijke barmhartigheid en hulpverlening, uw evangeliseren en meeleven met de zending. Maar ook je trouw in je werk, je goede omgang met je huisgenoten en je collega's.

Zo kan ik nog wel even doorgaan. Het zijn goede werken, echt waar. Het behoort tot de beste dingen, die we als gelovigen kunnen doen.

Maar toch, ze halen niets uit bij de Heer. Ze leggen geen gewicht in de schaal voor de rechtbank van God. Want ze zijn onvolmaakt, besmeurd door de zonde. Daarom kan God er niets mee. "Ontoereikend zijn ze."

Onze beste werken, ze deugen voor Gods gericht nergens anders voor dan om te worden weggeworpen in het vuur van Gods toorn.

Toch gebeurt dat niet. Dat danken we alleen aan de Heer Jezus. Hij wast onze werken schoon in zijn bloed. Hij verwijdert het vuil, want Hij liet zichzelf verschroeien onder de hitte van Gods toorn. Zo verdiende Hij wel loon. Want Hij was volmaakt gehoorzaam.

De gerechtigheid, die Hij bezat, kon wel bestaan voor Gods aangezicht. Hij leefde en werkte volkomen in overeenstemming met de wet van God.

Ja meer dan dat. Hij droeg de straf voor onze zonde. Hij betaalde de schuld als onze Borg en Verlosser. In Hem worden we vrijgesproken, bij voorbaat, zonder dat wij er iets voor hoeven en kunnen doen.

Dat, broeders en zusters, is pure genade. Dat wil God ons geven door het geloof alleen, zonder dat we ook maar iets van onszelf bij Hem in rekening kunnen

brenge. Zo in de trant van: "En dit dan. Of dat? Ons bidden, ons geloof, onze christelijke levenswandel? Zou God daar geen rekening mee houden? Is dat dan helemaal zonder betekenis?"

Ja, gemeente, het is zonder betekenis, wanneer het erom gaat dat het ons baat zou brengen bij God. Als het erom gaat dat het Hem zou helpen om ons vrij te spreken van onze schuld. Onze vrijspraak kost ons geen goede werken.

Is daarmee dan alles gezegd over onze goede werken? Zijn ze daarmee in één klap waardeloos verklaard? Dat is dan de vraag die bij ons opkomt.

Met andere woorden stelt de catechismus die vraag ook in vraag en antwoord 63:

"Maar hebben onze goede werken dan geen verdienste? God wil ze toch in dit en in het toekomstige leven belonen?"

Daarover gaat ons tweede punt.

2. Onze goede werken worden toch beloond.

Onze vrijspraak kost ons geen goede werken.

Want onze goede werken worden toch beloond.

Achter de tweede bedenking in vraag 63 ligt een beroep op de Bijbel. Hoe zit dat nou met die goede werken? Ze verdienen niet. Akkoord. Maar hoe kan het dan de God toch over beloning van de goede werken spreken?

De Bijbel is daar inderdaad duidelijk en royaal in. God spreekt in het Oude en Nieuwe Testament royaal en onbevangen over beloning en vergelding van de goede werken van de rechtvaardigen.

We hebben zopas de woorden van David in Ps. 18 berijmd gezongen:

*"De HEER heeft mij vergolden naar mijn daden,
mijn reine handen en mijn rechte paden.
Getrouw zult gij voor de getrouwe zijn,
goed voor de goede, voor de reine rein.
Wie wel doet aan Gods knechten, aan Gods zonen,
zult gij als knecht, zult Gij als zoon belonen."*

De Heer vergeldt mij naar mijn daden. Hij rekent met mijn goede werken, mag de gelovige zingen met David.

Nu zou je kunnen zeggen: dat was in het Oude Testament, nog voordat de Farizeeën hun systeem van goede werken en vergelding en beloning hadden uitgedokterd. De Heer zal in het Nieuwe Testament wel wat gereserveerder en terughoudender zijn met zulk spreken.

Dat blijkt niet het geval te zijn. De Heer Jezus spreekt in zijn onderwijs precies zo, over loon etc. Wie oprecht een ander barmhartigheid bewijst en hem financieel steunt, zonder daaraan ruchtbaarheid te geven, God zal het hem vergelden. Evenzo, wanneer iemand oprecht bidt tot de Heer. (Zie bv. Mat. 6:1-6)

Iets dergelijks zegt de Heer Jezus toe aan hen die in het geloof Hem volgen.

"Jezus zei tegen hen: 'Ik verzeker jullie: iedereen die huis of vrouw, broers of zusters, ouders of kinderen heeft achtergelaten omwille van het koninkrijk van God, zal reeds in deze tijd het veelvoudige ontvangen en in de tijd die komt het eeuwige leven.'" (Lucas 18:29,30)

Zelfs op de laatste bladzijde van de bijbel spreekt de Heer over loon.

"Ik kom spoedig, en heb het loon bij me om iedereen te belonen naar zijn daden."
(Opb. 22:12)

Dat is duidelijk. En de conclusie is gewettigd: God wil aan de zijnen beloning schenken. Heel royaal. Mogen wij op grond van deze woorden van de Heer Jezus dan niet rekenen op een beloning van God? Zeker, broeders en zusters. Want onze Meester zegt het zelf.

Maar Hij heeft meer gezegd. Hij leert ons ook hoe onze houding moet zijn, ons leven in het Koninkrijk van God. Dat onderwijs houdt in, dat wij alle gedachten aan het verdienen van loon door ons moeten uitbannen. God betaalt geen loon uit naar verdienste. Hij beloont ons als zijn kinderen. Dat is geen zakelijke verhouding als werkgever en werknemer of zo.

God hoeft geen 'dank je wel' tegen ons te zeggen, wanneer wij goede werken doen. Wanneer wij doen wat Hij van ons vraagt. De Heer Jezus maakt dat duidelijk in Lucas 17:7-10.

Dat stukje onderwijs komt niet zomaar uit de lucht vallen. Jezus leert zijn discipelen om trouw te zijn in het kleine. Het komt er voor hen op aan om gehoorzaam één Heer te dienen, God de Vader in de hemel. Dat betekent luisteren naar zijn woord en geloven in Jezus Christus.

Dat vraagt veel energie. Want er zal gestreden moeten worden en de verleidingen onderkend. Het vlees gekruisigd door oneindige vergevingsgezindheid tegenover je broeder.

Het is dan ook geen wonder dat de leerlingen komen met de vraag: "Geef ons meer geloof." In zijn antwoord wijst Jezus op de kracht van een mosterdzaadje. Een dergelijk geloof verplant bomen en verzet bergen. Vanzelf is het dan de vraag: Hoe zie je dat dan? Hoe werkt dat geloof?

"Heel eenvoudig" antwoordt Jezus. "Door gehoorzaam te doen wat uw Heer u opdraagt. Door als kind van God te leven in de afhankelijke gehoorzaamheid van een knecht. Want dat zijn we, het eigendom van Jezus, onze Heer, zijn knechten. Zo zijn we kinderen van God in Hem.

In die trant moet u Lucas 17:7-10 lezen als onderwijs van Jezus over het leven in het Koninkrijk van God. De Meester neemt een geval uit de praktijk van elke dag. De leerlingen kunnen het zich goed voorstellen. Een heer kan toch met zijn slaaf omgaan zoals Hij wil? Zo liggen de arbeidsverhoudingen nu eenmaal in de dagen en het verhaal van Jezus.

Er is niets, dat die heer verplicht om tegen zijn slaaf te zeggen bij diens thuiskomst: "Kom hier met mij dineren." Die heer hoeft ook niet te zeggen tegen zijn slaaf: "Dank je wel!" De slaaf doet gewoon wat zijn heer hem opdraagt. Meer niet, minder ook niet. Het levert de heer geen extra voordeel of baat op.

Dan buigt Jezus het toe naar zijn leerlingen.

"Hetzelfde geldt voor jullie; wanneer jullie alles gedaan hebben wat jullie is opgedragen, zeg dan: "Wij zijn maar knechten, we hebben enkel onze plicht gedaan."" (Lucas 17:10)

Die les leert Jezus ons hier. Net als de slaaf gewoon doen wat de Heer zegt. Hoe nederig of vervelend het misschien ook is. Doen wat de Heer zegt, dat is goede werken doen. Gewoon je werk goed doen. Gehoorzaam zijn in het geloof, wetend, dat je er niets mee verdient. Want je weet, dat je het eigendom bent van Christus en zo van God.

Zou God niet met zijn schepsel mogen doen wat Hem goed dunkt? Zou God ons moeten bedanken, wanneer we doen wat Hij vraagt?

Ik zeg erbij: "Deden we dat dan ook maar." Maar wij doen niet eens wat Hij vraagt. Wij zijn ongehoorzaam. En als er al, God zij dank, een begin van gehoorzaamheid is, dan is het nog maar een klein puntje van wat we moeten doen. Bovendien besmeurd met zonde.

Toch beloont God ons. Hoe dan? Uit genade alleen. God beloont onze werken. Want Hij beloont het werk van zijn eigen Zoon. Dat is wel volkomen in overeenstemming met de gerechtigheid, die voor Gods gericht bestaan kan. Dat is wel gebleken.

Want Jezus Christus heeft de vloek en toorn van God gedragen en Hij is er mee klaargekomen. Hij bleek bestand tegen het vuur van Gods liefde en recht. Het kostte Hem zijn leven.

Christus volbracht al de gehoorzaamheid. Toen had Hij het recht om zijn Vader om loon te gaan vragen. "Vader, het is volbracht. Geef Mij nu waar Ik recht op heb. U zei: Doe dit en gij zult leven. Ik deed het. Schenk Mij nu wat u toezegde. Dan kan en wil Ik het geven aan wie in Mij geloven: uw koninkrijk, uw genade en het eeuwige leven ook voor hen. Vader, schenk het hun nu uit genade."

Het is loon, wat wij krijgen van God. God beloont als Vader ons vertrouwen in Hem. Dat loon ontvangen we alleen in de weg van geloof. En met die belofte van loon wil God ons stimuleren om goede werken te doen. Zo gaat een Vader immers met zijn kinderen om.

"Toe maar, doe maar wat Ik zeg, dan krijg je als beloning eeuwig leven." Neem nu maar aan, dat die belofte van de Vader betrouwbaar is. Dat is geloven, zonder dat je zelf bijdraagt in de kosten van de genade en de vrij spraak. God geeft het in Jezus Christus. Een echte beloning.

3. Goede werken tonen Christus' werk.

Onze vrij spraak kost ons geen goede werken.

Want, tenslotte, onze goede werken tonen Christus' werk.

"Ja maar, dominee, gaat dat allemaal niet veel te gemakkelijk? Je moet er toch wel wat voor doen. Er is in het verbond wel de belofte, maar toch ook de eis. Dat moeten we niet vergeten. Vergeten we de ernst niet veel te gemakkelijk, wanneer we zo op de genade van God hameren?"

U kent dergelijke gedachten en reacties wel. Kweekt de leer van de genade geen luie of oppervlakkige mensen?

De catechismus kent zulke verwijten uit de dagen van zijn ontstaan. Het is een vraag van alle tijden. "*Maakt deze leer de mensen niet zorgeloos en goddeloos?*" Ook deze derde bedenking ontvangt in ons leerboek een schriftuurlijk antwoord.

We hebben al gehoord: Onze beloning is Christus' loon. Hij verdiende en wij zijn door het geloof in Hem opgenomen. Zo zijn onze goede werken, als het er op aankomt, de werken van Christus in ons door zijn Heilige Geest. Toch mogen we zeggen: Het

zijn onze goede werken. Want door het geloof mogen we deel hebben aan Christus en zijn weldaden. In het geloof mogen we de hand leggen op zijn loon.

Een christenleven zonder goede werken kan niet bestaan. *"Geloof zonder werken is dood,"* zegt Jacobus in zijn brief. Dat is niet in tegenspraak met de belijdenis van de vrijspraak uit geloof alleen. God spreekt zichzelf immers niet tegen. Maar het gaat God om levend geloof.

In het geloof volgen de goede werken op de vrijspraak. God spreekt ons vrij, opdat wij als vrije mensen in de dankbaarheid zouden leven. De catechismus zegt in antwoord 64 terecht: *"Nee, want het kan niet anders, of ieder die door waar geloof in Christus ingeplant is, brengt vruchten van dankbaarheid voort."*

De catechismus bedoelt te zeggen: Christus is toch niet dood? Hij is het toch, die de levenssappen door de wijnstok en de ranken stuwt! Hij zendt zijn Geest, opdat die ons leven vruchtbaar zal maken voor de Heer God. Door de kracht van de Geest rijpt Christus' werk in ons.

Het kan niet anders, het geloof in Christus moet vruchten dragen. Want het geloof in God werkt door de liefde.

De NGB zegt in art. 24 onder andere: Het ware geloof *"beweegt de mens ertoe, zich te oefenen in de werken die God is zijn Woord geboden heeft. Als deze werken voortkomen uit de goede wortel van het geloof, zijn zij goed en voor God aangenaam, omdat zij alle door zijn genade geheiligd zijn."*

Geheiligd door Gods genade; geheiligd in Christus. Want Hij leeft en werkt in ons door zijn Heilige Geest. Zijn werk draagt altijd vrucht. Dat kan niet anders. Onze goede werken moeten dus wel komen in ons leven. Niet in eigen kracht. Niet als onze prestatie of investering ten behoeve van de vrijspraak. Maar als werken van geloof en dankbaarheid.

Goede werken, ze komen er, ondanks onszelf, moeten we eigenlijk zeggen. Alleen door Christus. Op die manier zet God in ons leven de kroon op Christus' werk. God kroont door zijn genade zijn eigen gaven. En kijk eens: Het leven bloeit open in volle pracht en met veel vrucht.

Vruchten van dankbaarheid. Wie zich vrijgesproken weet door God, die blijft niet leven in de oude banden van de zonde. Maar uit genade mag hij zich bekeren en goede werken gaan doen. Je leven gaat de stijl en het werk van Christus vertonen. De beloning komt dan ook wel, uit genade. Want God bekroont het werk van Christus.

Amen